

Fahreddin Paşa ı Uhud Savaşı Kahramanlar Ve Hainler 2 Bölüm

– Sami Biber · 27 Nisan 2023

Şerif Hüseyin ve oğullarının Medine'yi Türklerden almak için harekete geçmeye karar vermesiyle Medine'de asırlar sonra yine Müslümanlarla Müslümanlar karşı karşıya gelmişlerdi.

Bu durum pek çok tarihçiler tarafından Fransız İhtilalinin Araplar arasında yaydığı milliyetçilik akımının etkisi olarak yorumlansa da alakası yoktur. Asırlar önce Emeviler ve Haşimiler birbirleriyle savaşırken Fransız mı vardı, Fransız ihtilali mi? Üstelik Emeviler de Haşimiler de aynı dedenin torunlarıydı.(Kusay Bin Kilab) Yani Hz. Muhammed ile Hz. Ali de, Ebu Süfyan ile Muaviye de aynı dedenin torunlarıydı. Özetle: Araplardaki durum milliyetçilik değil kavmiyetçilikti. Osmanlı da maalesef asırlarca İslam'ın sancaktarlığını yaptığı halde kendisine değil de Araplara " Kavm-i Necip" Diyerek bunları bir hayli şımartmıştı.

Yavuz Sultan Selim'den II. Abdülhamit'e kadar Osmanlı Padişahları her ne kadar kendilerini Halife-i Rûy-i Zemin olarak niteleseler de bu gücü kullanmayı hiç düşünmediler. II. Abdülhamit ise özellikle Hindistan Müslümanlarını İngilizlere karşı harekete geçirmek için bu gücü kullanmaya karar verdi lakin bu fikir İngilizlere de ilham kaynağı oldu. Nasıl mı?

Osmanlı padişahlarının hiç birisi Arap değildi. Hz. Muhammed'in ve ondan sonra gelen halifelerin soyundan değildi. O halde Halifelik Osmanlıların (Osmanlı padişahlarının) hakkı olamazdı. Yapılacak

şey, Hz. Muhammed'in soyundan geldiğine inanılan birini " Halifelik senin hakkın. Ne diye Osmanlılara bırakıyorsun ki bu hakkını? Osmanlının seni sömürmesine niçin izin veriyorsun ki?" Diye kışkırtmaktı.

Osmanlı Padişahı II. Abdulhamit, hareketlerinden son derece şüphelendiği halde " Aman kavm-i neciptir. Aman Peygamber soyundan geliyorlar." Diye Hüseyin ve ailesine- Hicaz'a gitmelerine izin vermese de- son derece hürmet gösterirken İngilizler " Gel babacığına, bırak o pis Türkleri ki seni halife yapalım." Diyerek iştahını kabartıyorlardı. Hüseyin de artık inanmıştı pis Türklerin (!) halifeliği, Araplardan zorla gasp ettiğine. [İşin ilginç bugün Osmanlıların, halifeliği Araplardan zorla gasp ettiğine, halifeliğin aslında Arapların hakkı olduğuna inanan pek çok Türk vardır.]

Neyse, ana konuya dönelim.

2 Haziran 1916'da Faysal ve Ali kardeşlerin aniden Mekke'ye gitmesi bir genel isyanın başlayacağını sinyallerini verdiği için Fahreddin Paşa, Cemal Paşa'ya bir telgraf çekerek 130. Alayın acilen Medine'ye sevk edilmesini istediye de bu istek yerine getirilmedi zira isyancılar demiryolundaki vidaları söküp rayları normal bir şekilde bırakmak suretiyle bir trenin devrilmesine sebep oldular ki, bu olay isyanın ilk tren vak'ası oldu. (Yani bu şerefsizliği daha sonra da yaptılar.)

İsyan artık görünür bir hal almıştı. Asiler, 5/6 Haziran gecesi Medine'nin Kuba Kapısı ile Tüccâriye ve Sadriye karakollarına saldırarak isyanı fiilen başlattılar.

6 Haziran günü Ali ve Faysal'ın kuvvetleri Cebel-i Hacâre'deki asker üzerine taarruza başladılar ama Hasan Basri Paşa bu çapulcu sürüsünü püskürttü. Türk tarafında ise bir onbaşı ve iki er şehid oldu.

II. Uhud Savaşı fiilen başlamıştı. [Bu arada hemen belirteyim bu savaşa " II. Uhud Savaşı." Diyen sadece benim. Tarih kaynaklarında böyle bir adı yoktur.]

12 Haziran 1916'da Fahreddin Paşa asiler üzerine gizli bir taarruz emri verdiyse de Faysal ve Ali, Fahreddin Paşa'nın bu planından bir şekilde haberdar olarak geri çekildiler ve taarruz planı boşa gitti.

Bu arada Hasan Basri Paşa'nın bölgede asilerle yaptığı çatışmada bu çapulcu sürüsü püskürtüldü ise de bir onbaşı ve iki et şehit düştü çatışmalarda.

Fahreddin Paşa, 14 Haziran 1916'da Medine Muhafızı Hasan Basri Paşa'dan kumandayı devraldı ve bu tarihten itibaren Medine müdafaasını organize etmeye başladı.

Bu ay zarfında Cehennem Dağı'nın Menbâ'uş-Şecer sırtları ile Medine'nin 40 km. güneyinde bulunan Bi'r-i Mâşî'de meydana gelen çarpışmalarda asiler dört yüzden fazla ölü ve yaralı bırakarak kaçtılar. Türk kuvvetleri ise kırk üç şehit verirken 126 kişi de yaralandı.

Medine’de bunlar olup biterken İstanbul hükümeti Şerif Hüseyin’in isyanını akamete uğratmak için İstanbul’da ikamet eden bir başka şerifi, Şerif Ali Haydar’ı Mekke Emiri tayin etti.

26 Temmuz’da Medine’ye ulaşan Ali Haydar derhal bir beyanname düzenledi. Bu beyannamesinde Şerif Hüseyin’in azl edildiğini belirttikten sonra şunları söylüyordu:

“Hüseyin ve oğulları Devlet-i Aliyye-i Osmâniye ile hâl-i harbde bulunan bir hükûmet-i Hıristiyanıye ile ittifâk ederek Hicâz kıt’a-i mübârekisini, Beytullâhu’l-Harâm ile Merkad-ı Enver-i Muhammedî’yi o düşmanın zîr-i himâyesine atmaya teşebbüs etmiştir.”

Ali Haydar’ın yeni Mekke emiri olarak atanması ve yayınladığı beyanname oldukça etkili olmuş ve bölgenin en itibarlı kabile şeyhlerinden olan İbn Reşid ve İbn Suud, Osmanlı Devletinin yanında olduklarını bildirmişlerdi. Mekke emirliğinden azl edilen Hüseyin ise adeta kudurmuş ve daha saldırgan bir hal almıştı.

Fahreddin Paşa, 15 Temmuz 1916’da Hicaz Kuvve-i Seferiyyesi Kumandanlığı’na tayin olundu. Bi’r-Ali, El-İllâve, Bi’r-i Dervîş, Bi’r-i Mâşî, Bi’r-i Râha ve Bi’r-i Abbâs gibi önemli mevkiiler isyancılardan temizlenerek ele geçirildi ve böylece Medine çevresinde bir emniyet hattı meydana getirilmiş oldu (15-29 Ağustos). Ancak harekâtın devamı ve Medine’nin gereği gibi müdâfaası için devamlı surette takviye kuvvet istenilmiş olmasına rağmen şartların yetersizliği ileri sürülerek bu talepler çoğunlukla cevapsız bırakılmıştı.

Bu isyanın önlenmesi için iki şeye çok acil ihtiyaç vardı: 1- Bolca altın 2- Bolca erzak... Maalesef Türk tarafında bunlar oldukça azdı ve her gün tükenmekteydi. Buna karşılık İngilizler, Türklere karşı isyan edecek olanlara altını ve erzakı adeta yağdırıyorlardı. Türk tarafını tutan Arap kabileleri açlık sebebiyle önce çapulculuğa başlayıp İngilizlerin kervanlarına saldırdıysa da çok sert karşılık görüp çok kayıplar verdikleri için bu işten vazgeçerek taraf değiştirip isyancılara katıldılar.

1916 Yılı Kasım ve Aralık ayları çölde karşılıklı çarpışmalarla geçti lakin Medine artık muhasara edilmiş durumdaydı.

Mekke’nin yeni emiri Ali Haydar, 7 Ocak 1917’de Cemal Paşa’ya gönderdiği telgrafta Medine’ye sadece demiryolu ile erzak geldiğini ancak isyancıların bu demiryoluna saldıracakları haberini aldığını, eğer bu gerçekleşirse düşmanın her türlü maksadına ereceğini, ayrıca kendisinin sonuna kadar Osmanlı’ya bağlı kalacağını ama Şerif Hüseyin’e esir olmak istemediğini bildirdi.

Medine’yi muhafaza eden Türk kuvvetlerine 8 Ocak 1917’de iki yüz develik bir erzak kaflesi gönderildi ama bu kafileyi koruyacak talimli muhafız askeri bulunmadığından kafilе Bi’r-i Ali ile Bi’r-i Dervîş

arasında uğradığı baskın sonucunda tamamen isyancıların eline geçti.

13 Ocak 1917'de Hayber yoluyla Yemen'de bulunan kıt'alara para götürmek üzere Bueyre İstasyonu'ndan hareket eden Eşref Bey, Ebu'n-Ne'am İstasyonu'nun doğusunda isyancılarla karşılaştı. Çıkan çatışmada maiyeti bozulup dağılan Eşref Bey, yaralı olarak esir düştü.İki mitralyöz ve 25 bin liralık altınla 80 bin liralık banknottan oluşan para isyancıların eline geçti.

Vaziyet giderek Türk kuvvetlerinin aleyhine geliyordu ama her şeye rağmen isyancıların bir zafer kazanması pek de mümkün değildi. Ta ki Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal İngiltere'yi doğrudan doğruya harekete geçmeye ikna edinceye kadar...

Ocak ayı sonlarına doğru Faysal'ın denizden İngiliz donanmasına yaptırdığı müthiş bombardıman neticesinde sahildeki el-Vecih Kalesi tahrip edildi ve Faysal, Ümlüç'ten sevkettiği kuvvetlerle kaleyi işgâl etti. Kale ve sahil kumandanı Jandarma Kaymakamı (Yarbay) Ahmed Tevfik Bey maiyetindeki kıt'alar zorlukla kurtarılabildiler.

İşte bu olay üzerine 18 Şubat 1917'de Türk kıt'aların birer kademe geri çekilmesi hakkında emir verildi. Böylece birçok can ve kan bahasına alınan yerler birer birer tahliye edilmeye başlandı.

5 Mart sabahı İslam tarihinde ilk defa olmak üzere bir İngiliz uçağı Medine üzerinde uçtu. Fakat Kubbe-i Hadrâ(Peygamberimizin kabri üzerindeki yeşil kubbe) üzerine yaklaşmaya vakit bulamadı. Çünkü derhal havalanan bir Osmanlı uçağı, düşman uçağını Anberiyeye Kışlası ve karargâh üzerinden geri dönmeye zorlayarak Cehennem Dağı arkasına kadar takip etti. Ancak?

Ancak gerek Osmanlı genel kurmayının gerekse Almanların (Tabii ki daha çok Almanların) düşüncesine göre Medine'yi savunmak üzere Hicaz Kuvve-i Seferiyesine zaman zaman gönderilen yardımcı kuvvetler, savaşın asıl bel kemiği olan Filistin Cephesindeki kuvvetlerimizin zayıflamasına, dolayısıyla da bu cephedeki savaşı zora sokuyordu. Özellikle Alman subaylarının teşviki ile, yapılması düşünülen Mekke seferinden vazgeçilmesine ve Medine'nin boşaltılmasına karar verildi.

Emir direkt Enver Paşa'dan, Cemal Paşa'ya şu şekilde iletildi:

"Medine'nin tahliyesi ve Hicâz'daki kıta'âtın Filistin'de istihdâm edilmek üzere geri çekilmesini emrediyorum. Birinci Kuvve-i Seferiye'nin Şelâle mevzi'inden alınıp Gazze şimalinden Bi'ru's-Seb' umûmî hattına geri alınmasına muvâfakat ederim. Dördüncü Ordu'ya lâzım olan takviye kıta'âtı için de îcâbına bakılacaktır. "

2 Mart Sene -1333 [2 Mart 1917]. Başkumandan Vekîli Enver"

Cemal Paşa, tam bir Medine sevdalısı olduğunu bildiği Fahreddin Paşa'ya 4 Mart 1917'de çektiği telgrafla Fahreddin Paşa'ya, Enver Paşa'nın emrini tebliğ ettiği gibi geri çekilmenin kimsenin dikkatini çekmeyecek şekilde yapılmasını ve ayrıca kutsal emanetlerin de Medine'den İstanbul'a gönderilme görevini verdi. Telgrafın son bölümünde ise şöyle diyordu:

"...Ravza-i Mutahhara'yı tahliye edip Şeyhü'l-Harem ile birlikte Emânât-ı Peygamberî'yi alıp getirmek vazifesi dahi size âit olacaktır. Bu telgrafı alınca ağlamamaklığınızı rica ederim. Medine bugün maatteessüf vücûd-ı İslâmın kangren olmuş bir uzvudur. Anavatanı kaybetmemek için bu uzvu muvakkaten fedâ edeceğiz."

Fahreddin Paşa, 6 Mart 1917'de Cemal Paşa'ya çektiği cevabî telgrafında emredilen hususları ağlamadan okuyamadığını, tahliye işlemine başladığını, buna rağmen eğer imkân verilirse mühim ağırlıkların sevkinden sonra Medine'yi ve Ravza-i Mutahhara'yı son dakikaya kadar muhafaza edebileceğini ifade etti aynen şöyle diyerek:

"...Benden altın ve salâhiyet(sorumluluk) esirgemezseniz, burada Hakkın inâyeti ve Peygamberin rûhâniyeti ile uzun müddet yaşayabileceğime ümîdim berkemâldir. Hülâsa(Özetle), Medine'yi elimizden sûret-i kat'iyede(Kesin olarak) düşürecek bir vaziyet-i elîme(Üzücü durum) henüz tehdidüs etmedi(Henüz meydana gelmedi) ise Medine'yi, Hazret-i Peygamberin Ravza-i Mutahharasını, mühim ağırlıkların sevkinden sonra son dakikaya kadar muhafaza ile ecdâdımızın anavatanının kiblegâhına yerleştirmiş oldukları Medine'den Osmanlı bayrağının bana kaldırılmamasına müsâade buyurulmasını kemâl-i tazarru(tam bir yalvarma) ile istirham ederim."Kaynak: (ATASE Arşivi, 4/7302, H-46, 1-21; İBB Kitaplığı Fahreddin Paşa Evrâkı)

Ömer Fahreddin Paşa'nın bu kesin kararından oldukça etkilenen Cemal Paşa, 7 Mart 1917'de çektiği mukâbil telgrafta, "Benim telgrafım nasıl sizi ağlatmış ise sizin telgrafınız dahi beni ağlattı. Telgrafınızın içinde yaşayan âlî ve necîb Müslüman ve Türk kalbini tebcîl ederim(yüceltirim, kutlarım.) Rûhâniyet-i Peygamberî(Peygamberimizin ruhu) ve bütün Âl-i Osman'ın ruhları sizden hoşnûd olsun." Demiştir.

Fahreddin Paşa'nın kararlı tutumu üzerine olarak hükümet, çeşitli isyîşareler sonucunda Medine'nin tamamen tahliyesinden vazgeçerek kısmen tahliyesine karar verdi.

Sonra?

Sonrası gelecek bölümde inşallah.